

DEBATT OCH REFLEXER

KOMMUNALDEMOKRATIEN — EN REPLIK —

Av fil. lic. *BIRGER HAGÅRD*

”Den gudarna vill förgöra slå de med blindhet.” Sådan var ingres- sen till en ledare i *Nyaste Kristian- stadsbladet* (fp), som tog upp mitt diskussionsinlägg i Sv. T. nr. 2 ”Kommunal parlamentarism?” till debatt. Om det nu var min person eller ledarskribenten i *Nyaste Kris- tianstadsbladet*, som gudarna avser att slå med blindhet, det må läm- nas till andra bedömare.

Hur som helst, mitt resonemang gick ut på att det nuvarande sam- styret i kommunerna bör bytas ut mot majoritetsstyre. I många kom- muner har socialdemokraterna ett övertag, även där de inte är i majo- ritet, och de förstår att utnyttja detta. *Västgöta-Demokraten* (s) gör inledningsvis ett instämmande:

”Hr Hagård har odiskutabelt rätt i att det kommunala samlingsregeran- det, som nu delvis av slentrian före- kommer i våra kommuner’ inte är fullt förenligt med den parlamen- tiska demokratien. Förklaringen till att de kommunala frågorna i så hög grad är avpolitiserade återfaller väl också på det förhållandet att motsätt- ningar — när sådana finns — kompro- missas bort inom slutna sammanträ- desrum och när ärendet mognat fram så långt att det kan presenteras offent- ligheten sker det i form av en från alla parter tillstyrkt skrivning. Reser- vationer inom kommunala nämnder och styrelser är sällsynta och när de

förekommer gäller det i regel frågor som har direkt samhörighet med riks- politiska motsättningar. Ett kommu- nalt majoritetsstyre skulle kunna ge medborgarna en öppnare redovisning av alternativa förslag, frågorna skulle få en öppnare debatt och man skulle nog kunna räkna med ett betydligt ökat medborgarintresse för kommu- nalpolitiken.”

Nåväl, ingenting är enklare än att avskaffa samregerandet i våra kommuner, påpekar *Nyaste Kris- tianstadsbladet* (fp):

”Det fordras bara ett majoritetsbe- slut i riksdagen om en ändring av den paragraf i kommunallagen, som åt ett relativt litet antal ledamöter av en full- mäktigeförsamling ger möjlighet att begära att styrelser och nämnder skall utses efter proportionella regler. Slo- par man den regeln och låter valen ske endast efter majoritetsregeln, får de flesta av de övriga partiernas leda- möter lämna de kommunala styrel- serna och nämnderna och kvar blir i drätselkammare, kommunalnämnder och förvaltningsutskott endast social- demokratiska ledamöter. Är licentia- ten Hagård möjligen ute efter att åt socialdemokraterna i det kommunala livet ge samma dominerande ställning som de under lång tid haft i rikspoli- tiken?”

Folkbladet för Västmanland (s) tycker sig kunna konstatera en ge- nerationensmotsättning. Åsikter, lik-

nande dem som jag framfört, har förekommit också inom SSU, konstaterar tidningen, men de låter inte höra av sig från äldre kommunal- och landstingsmän. Inställningen hör obetingat till dem som försvinner med åren.

”Bakom de äldres uppfattning ligger i hög grad ett accepterande av grundtanken i den kommunala författningen, som föreskriver proportionerliga val till drätselkammare och nämnder. Enligt denna tanke skall minoriteten ha en chans att ta del av ärenden redan på det förberedande stadiet. Och eftersom de flesta kommunalmän inte ser på kommunen som en tummelplats för partipolitiska strider så gör de en dygd av kommunalagens grundtanke och samregerar vidare. Samregerandet är även bekvämt ur den synpunkten att man slipper ägna krafter åt att slåss med en påstridig opposition. Har sagda opposition dessutom en välspredd tidning till sitt förfogande så är det i hög grad praktiskt att oppositionen är bunden av besluten. Bindningen är särskilt effektiv om man kan få med redaktörer och ägare till ’oppositionstidningen’ i olika nämnder och styrelser.”

Förvisso skulle man önska, att tidningarna stod helt fria och var beredda att så fort så erfordras utgöra en hälsosam kritikerröst, men tyvärr är detta inte alltid fallet.

Låt mig emellertid diskutera de synpunkter, som förts fram i de redovisade tidningarnas ledare. Självfallet är jag inte, som Nyaste Kristianstadsbladet tror, i mitt debattinlägg ute efter att speciellt gynna socialdemokraterna. Tidningen borde granska den partipolitiska uppdelningen i våra stads- och kommunalfullmäktige närmare och därvid helt kunna befrias från sin defaitistiska syn på kommunal-

politiken. Ett genomförande av majoritetsprincipen skulle ingalunda leda till en socialdemokratisk dominans av det slag som tidningen förutsätter. Tvärtom skulle det i stort sett bli fråga om 50—50 i våra kommuner. Men det är klart, att om de borgerliga partierna skall kunna utgöra en effektiv motvikt till socialdemokraterna, är det nödvändigt med ett samlat uppträdande.

Det synes emellertid som om ingen tidning, ej heller de som utan kommentarer citerat mitt debattinlägg, tagit fasta på den väsentliga synpunkten, nämligen nödvändigheten av att de borgerliga partierna inför 1966 års kommunalval i god tid enar sig om ett gemensamt kommunalt program i respektive kommuner och allra helst går fram under en gemensam borgerlig samlingslista. Varje kontakt med väljarna torde snart ge vid handen, att dessa har ytterligt litet till övers för borgerliga splittringsaktioner. Om ett gemensamt borgerligt uppträdande kommer till stånd i valet, kan det förutsättas, att detta också får till resultat ett samfällt agerande i fullmäktige och därmed skulle också den socialdemokratiska hegemonien på åtskilliga platser brytas.

För att uppnå ett majoritetsstyre i våra kommuner är det alltså inte nödvändigt att genomföra någon ändring i kommunallagen, som Nyaste Kristianstadsbladet anser. Det räcker fuller väl med ett enigt uppträdande från de borgerliga partiernas sida.

Det formella samstyret har otvivelaktiga förtjänster, som *Västgöta-Demokraten* påpekar:

”Den kommunala utredningsapparaten står minoritet och majoritet till tjänst på samma sätt. Rent praktiskt

kan det för oppositionssidan vara väl så värdefullt att under beredningen kunna påkalla den utredning man vill ha gjord även om det sker till priset att nämndledamöterna enligt praxis ställer sig helt solidariska till den lösning man resonerat ihop sig om."

Nyaste Kristianstadsbladet menar, att den kommunala demokratin utgör en ovanligt fin variant av demokratin och tillbakavisar med indignation varje påstående om att kommunalpolitiskt bossvälde skulle innebära korruption.

"Nu var väl detta senare aldrig meningen, även om det bör sägas, att de kommunalpolitiska skandalerna (läs = korruptioner el. dyl.) sannerligen inte blivit färre på sistone. Däremot kan det med fog hävdas, att risken för korruption blir betydligt mindre, om det finns en aktiv majoritet i fullmäktige och en likaledes aktiv minoritet. Tvärtom blir i ett sådant läge kommunens intressen tillvaratagna på bästa sätt."

En hel del ligger i *Västgöta-Demokratens* påpekande beträffande utredningsapparaten. En aning kätterskt skall det väl dock kunna ifrågasättas, om minoritetsutredningarna blir av samma kvalitativa värde som de undersökningar, som påkallats av en majoritet och där utredningspersonalen — den må vara aldrig så objektiv — vet att vad den föreslår står i samklang med ett önskemål från majoritetens sida. Det torde alltså i vart fall finnas anledning att ifrågasätta, om värdet av utredningsapparaten i kommunen är större under nuvarande än under ett renodlat parlamentariskt system. Däremot kan det med skäl hävdas, att utredningsapparaten spelar en betydande roll — liksom teknokratien över-

lag — i de fall, då något bestämt parlamentariskt-politiskt läge inte utkristalliserats.

Folkbladets resonemang om generationsmotsättningar förefaller dock en smula malplacerat. Givetvis kan det teoretiskt vara berättigat om man jämför uppfattningar, deklarerade av folk med och utan komunalpolitisk erfarenhet. I övrigt torde sådana resonemang dock sakna varje värde, försåvitt man inte å priori anser, att den yngre kommunalpolitikern är mera på alerten än den äldre och är mera kritisk mot skumraskäventyr än den invande kommunalbossen. Sådållvida kan det ligga något i resonemanget som att det många gånger visat sig, att "äldre" kommunalpolitiker är beredda att i stort sett utan vidare acceptera de beredande organens förslag och känner sig i viss mån pinsamt berörda, då yngre kollegor kräver upplysningar på olika punkter.

Allt detta gör emellertid, att det enligt min mening är föga välbetänkt att ta till stora ord när det gäller den kommunala demokratin och enkannerligen dess tillämpning i vårt land. Det centrala kravet just nu är förvisso inte ändring av våra lagar, även om lagändringar kan verka befrämjande. Det väsentligaste är att vi får till stånd en effektiv borgerlig samverkan runt om i landets olika kommuner, i form av genomtänkta gemensamma kommunala program och gemensamma listor vid kommunalvalet 1966. Därefter bör en given sak vara gemensamma gruppsammanträden i fullmäktige, ett gemensamt uppträdande mot socialdemokratien och helst på sikt en gemensam partiorganisation.